

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki, joka sisältäisi valtuudet antaa määräyksiä pelastustoimessa käytettävien laitteiden ominaisuuksista ja eräiden tuotteiden paloturvallisuudesta sekä menettelystä laitteiden ja tuotteiden valvonnassa. Laissa ehdotetaan säädettäväksi myös vaatimuksia eräiden pelastusalan laitteistojen suunnittelu-, asennus-, huolto- ja tarkastustöille. Säännösten tarkoituksena on turvata laitteiden ja järjestelmien toimintavarmuus, soveltuvuus pelastustoimen tehtäviin ja riittävä yhteensopivuus. Lailla korvattaisiin palo- ja pelastustoimesta annetussa laissa ja väestönsuojelulaissa säädetyt vastaavat säännökset. Ne kumoutuvat

pelastustoimilailla, jota koskeva hallituksen esitys on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä.

Valvontaan kuuluvat viranomaistehtävät annettaisiin pääosin turvatekniikan keskuselle ja osa jäisi sisäasiainministeriölle. Kunnan pelastusviranomaiset huolehtisivat valvonnasta lähinnä palotarkastusten yhteydessä. Pelastusalan eräiden laitteistojen tarkastustehtävät vapautettaisiin kilpailulle siten, että valvontaviranomaisen hyväksymä tarkastuslaitos saisi suorittaa tarkastuksia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti pelastustoimilain kanssa vuoden 1999 tai 2000 alussa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila	3
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	3
1.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö	4
Tuotevalvonta	4
Tuotevalvonta muissa maissa	5
Laitteistoihin liittyvien töiden valvonta ja laitteistojen tarkastaminen	5
1.3. Nykytilan arviointi	6
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	7
2.1. Tavoitteet	7
2.2. Keskeiset ehdotukset	7
Tuotteista aiheutuvan palonvaaran torjuminen	7
Laitteita koskevat määräykset	7
Asennus- ja huoltoliikkeitä ja tarkastuslaitoksia koskevat vaatimukset	7
Valvontajärjestelmä	8
Valvonnan rahoitus	8
3. Esityksen vaikutukset	8
3.1. Taloudelliset vaikutukset	8
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	9
4. Asian valmistelu	10
5. Riippuvuus muista esityksistä	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1. Lakiehdotuksen perustelut	10
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	17
3. Voimaantulo	17
4. Säättämisyjärjestys	17
LAKIEHDOTUS	18
Laki pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta	18

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Voimassa olevassa pelastustoimen lainsäädännössä on mahdollisuus eräiden laitteiden valvontaan ja hyväksymiseen. Sisäasiainministeriö voi palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/1975) mukaan antaa määräyksiä tulisijojen ja muiden palovaarallisten laitteiden sekä palo- ja pelastuskaluston ja välineistön laatuvaatimuksista, malleista, mitoista, valmistuksesta, maahantuonnista, kaupasta, asennuksesta, tarkastuksesta ja huollosta. Väestönsuojelulaissa (438/1958) on säädetty vastaavasti väestönsuojelukalustosta ja -välineistöstä. Osalle laitteista ja eräiden laitteistojen suunnittelu-, asennus- ja huolto- liikkeille on vaadittu viranomaisen hyväksyminen.

Sisäasiainministeriö on antanut edellä mainittujen säännösten perusteella määräyksiä tai ohjeita, jotka koskevat automaattisia paloilmotittimia, niiden suunnittelua ja asennusta, palovaroittimen, palovaroitinryhmän ja -järjestelmän ominaisuuksia ja toimintaa, automaattivalintaisia ilmoituksensiirtolaitteita, sprinklerilaitteiston asentamista ja tarkastusta ja irtikytkemistä, savunpoistolaitteita ja automaattisten savunpoistolaitteiden laukaisulaitteita, merkki- ja turvavalaistusta ja poistumisopasteita, sisusteiden paloturvallisuutta, tehdasvalmisteisia tulisijoja, joissa poltetaan kiinteää polttoainetta, lämminilmakehittimien ja viljankuivaamoiden paloturvallisuutta, käsisammuttimia, niiden tarkastusta ja huoltoa, väestöhälyttimien selektiivikutsun antolaitteen ja ilmaisimien tuotespesifikaatioita, väestönsuojelukäyttöön tarkoitettujen suojanaamareiden ominaisuuksia, väestönsuojien laitteita ja varusteita, paikallisen hälytysjärjestelmän järjestämistä ja väestönsuojelun viestijärjestelmiä. Tuote- ja laitevaatimuksia koskevissa määräyksissä ja ohjeissa sovelletaan sekä kansallisia että eurooppalaisia ja muita kansainvälisiä standardeja.

Rakennusten palo- ja henkilöturvallisuuteen liittyviä tuotteita ja laitteita sekä niiden käyttöä koskevia säännöksiä ja määräyksiä on mahdollista antaa myös eräiden muiden

lakien kuten rakennuslain (370/1958) ja työturvallisuuslain (299/1958) nojalla. Työturvallisuuslain nojalla voidaan antaa myös säännöksiä ja määräyksiä, jotka koskevat pelastustoimessa käytettäviä laitteita ja varusteita.

Kulutustavarana käytettäviin tuotteisiin ja niiden turvallisuuden valvontaan sovelletaan tuoteturvallisuuslakia (914/1986). Tuoteturvallisuuslaki on kuitenkin toissijainen siltä osin kuin kulutustavaroiden aiheuttamien terveys- ja omaisuusvaarojen ehkäisemisestä on muussa laissa tai muun lain nojalla erikseen säädetty tai määrätty.

Palo- ja pelastustoimesta annetun lain mukaan sisäasiainministeriön tulee tarpeen mukaan tarkastuttaa rakennuksiin ja muuallekin sijoitettuja automaattisia palonilmaisu-, sammutus- ja niitä vastaavia laitteita. Tarkastukseen kuuluvia tehtäviä voidaan antaa erityiselle tarkastuslaitokselle tai palo- ja pelastustoimen alalla toimivalle järjestölle. Tarkastuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi laitteen haltijan on suoritettava maksu asetuksella säädettävien perusteiden mukaan. Nykyisin paloilmotinlaitteiden tarkastus on annettu palo- ja pelastustoimesta annetun lain 23 §:n nojalla Suomen Pelastusalan Keskusjärjestölle. Asetuksella automaattisten palonilmaisulaitteiden tarkastusmaksujen perusteista (810/1978) on säädetty tarkastuskustannusten korvaamisesta. Automaattisille paloilmotinlaitteistoille tehdään käyttöönottotarkastus ja sen jälkeen määräaikaistarkastus kuuden vuoden välein. Sisäasiainministeriö hyväksyy myös liikkeet, jotka saavat tehdä paloilmotintimien suunnittelu-, asennus- sekä huolto- ja korjaustöitä ja pitää luetteloa paloilmotinliikkeistä.

Kiinteiden sammutuslaitteistojen valvonnassa Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitolla on keskeinen rooli. Keskusliitto laatii kiinteitä sammutuslaitteistoja koskevat säännöt sekä laitteistoja koskevia suojelu-, ylläpito- ja hankintaohjeita. Säännöt ja ohjeet perustuvat eurooppalaisten vakuutusyhtiöiden yhteistyöelimen (CEA, Comité Européen des Assurances) vastaaviin sääntöihin ja ohjeisiin. Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto myös hyväksyy kiinteitä sam-

mutuslaitteistoja asentavia liikkeitä ja niiden henkilökuntaa sekä luetteloi suunnittelutoimistoja ja hyväksyttyjä laitteistotoimittajia. Erillinen yhtiö SVV Vakuutusalan Vahingontorjunta Oy sekä vakuutusyhtiöiden tarkastajat suorittavat kiinteiden sammutuslaitteistojen tarkastustoimintaa. Vakuutettujen kohteiden laitteistot tarkastetaan ennen käyttöön ottamista ja sen jälkeen pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Käsisammuttimien tarkastuksesta ja huollosta annetun sisäasiainministeriön määräyksen mukaan käsisammuttimet on tarkastettava vähintään kahden vuoden välein ja huollettava käytön jälkeen tai laitteessa ilmoitetuin määrävälein tai tarkastuksen osoittaessa huollon tarpeelliseksi. Tarkastus- ja huolto-liikkeiden pitää olla Inspecta Oy:n pitämään luetteloon hyväksyttyjä. Hyväksymiselle on määräyksessä asetettu pätevyys- ja muita vaatimuksia.

1.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö

Tuotevalvonta

Euroopan yhteisön sisämarkkinaperiaatteiden mukaisesti eri tuotteet saavat liikkua vapaasti Euroopan talousalueella, jos niiden vaatimustenmukaisuus on osoitettu niitä koskevien direktiivien mukaisesti. Tuotteiden vapaata liikkumista ei saa muutenkaan estää pakollisilla markkinoille tuloa edeltävillä tarkastuksilla, vaan tuotteiden vaatimustenmukaisuutta on valvottava pääasiassa muilla keinoin, esimerkiksi markkinavalvonnalla. Markkinavalvonnan järjestäminen kuuluu jäsenvaltioille eikä siitä ole yhdenmukaista lainsäädäntöä tai ohjeita.

Tuotteisiin kohdistuvia vaatimuksia yhdenmukaistavissa direktiiveissä, ns. uuden menettelyn direktiiveissä, määritetään tuotteille asetettavat olennaiset terveys- ja turvallisuusvaatimukset, tuotteiden vaatimustenmukaisuuden osoittamisessa käytettävät menettelyt sekä vaatimustenmukaisuuden osoittamista tekeville arviointilaitoksille asetettavat vaatimukset. Direktiivien vaatimustenmukaisuuden osoitukseksi valmistaja tekee tuotteeseen CE-merkinnän.

Tekniset ratkaisut, jotka täyttävät direktiivien olennaiset vaatimukset, esitetään tai tullaan esittämään eurooppalaisissa yhdenmukaistetuissa standardeissa. Standardit voivat sisältää tuotteesta riippuen muun muassa

tuotteen ja sen eri komponenttien tekniset ja toiminnalliset vaatimukset, testausmenettelyt, vaatimukset tuotteeseen tehtäville merkinnöille, ohjeet asennukselle ja huoltoon liittyville toimenpiteille, ohjeet tarkastuksesta sekä suunnitteluvaatimukset. Usein helppoin tapa direktiivien vaatimusten täyttämiseksi on valmistaa tuote näiden yhdenmukaistettujen standardien mukaisesti. Myös kansallisia määräyksiä ja standardeja voidaan soveltaa, mutta ne eivät saa olla ristiriidassa direktiivien kanssa eivätkä olla direktiivien vaatimuksia tiukempia.

Euroopan yhteisöllä ei ole erityislainsäädäntöä pelastustoimen laitteista ja tuotteista eikä myöskään säädöksiä tuotteiden paloturvallisuudesta. Useat pelastustoimen tuotteista ja laitteista kuitenkin kuuluvat joiltakin osin eri tuotedirektiivien soveltamisalaan. Keskeiset näistä ovat rakennusalan tuotteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annettu neuvoston direktiivi 89/106/ETY, jäljempänä rakennustuotedirektiivi, sekä henkilönsuojaimia koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annettu neuvoston direktiivi 89/686/ETY, jäljempänä henkilönsuojaindirektiivi.

Rakennustuotedirektiivi on saatettu Suomessa voimaan rakennuslain muutoksilla (1439/1992 ja 1062/1995) sekä rakennustuotteita koskevilla määräyksillä (Suomen rakentamismääräyskokoelma osa A3 Rakennustuotteet). Direktiivin voimaansaattamisesta vastaa ympäristöministeriö. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat muun muassa kiinteät sammutusjärjestelmät ja palonilmais- ja palohälytysjärjestelmät, paloilmottimien, hälytysjärjestelmien ja sammutusjärjestelmien komponentit sekä savunpoistolaitteet. Tuotekohtaiset vaatimukset tullaan antamaan yhdenmukaistetuissa tuotestandardeissa. Rakennustuotedirektiivin mukainen järjestelmä ei hitaasti edenneen standardisointityön vuoksi ole vielä toiminnassa.

Henkilönsuojaindirektiivi on pantu täytäntöön valtioneuvoston päätöksellä henkilönsuojaimista (1406/1993). Direktiivin voimaansaattamisesta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Direktiivi kattaa myös pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa pelastushenkilöstön tai pelastettavien käyttämät henkilönsuojaimet, joista useimmista on olemassa yhdenmukaistetut standardit.

Tuoteominaisuuksia ja erityisesti tuotteiden käyttöä voivat koskea edellä mainittujen uuden menettelyn direktiivien lisäksi myös

työsuojelun ja -turvallisuuden vähimmäistasoa määrittävät direktiivit, jotka on Suomessa pantu täytäntöön pääosin työturvallisuuslailla ja sen nojalla annetuilla valtioneuvoston päätöksillä ja joiden soveltamisesta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä annettu neuvoston direktiivi 89/391/ETY, niin sanottu työympäristön puitedirektiivi, sekä työpaikoille asetettavista turvallisuutta ja terveyttä koskevista vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 89/654/ETY, niin sanottu työpaikkadirektiivi, sisältävät määräyksiä muun muassa työpaikkojen paloturvallisuusjärjestelyistä. Työssä käytettäviä turvallisuus- ja/tai terveysmerkkejä koskevista vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 92/58/ETY, niin sanottu turvamerkkidirektiivi, sisältää vaatimuksia työpaikoilla käytettävälle turvamerkeille kuten poistumistiemerkinnöille. Työntekijöiden työpaikalla käyttämille henkilönsuojaimille asetettavista turvallisuutta ja terveyttä koskevista vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 89/656/ETY koskee myös pelastushenkilöstön käyttämiä suojaimia sikäli kuin niistä ei muuta määrätä.

Tuotevalvonta muissa maissa

Paloturvallisuustuotteita koskevat kansalliset hyväksyntä-, testaus- ja valvontamenettelyt ovat hyvin erilaisia eri Euroopan maissa ja perustuvat pääasiassa kansallisiin standardeihin ja määräyksiin. Tilannetta selkeyttänevät tulevaisuudessa uudet eurooppalaiset standardit. Toistaiseksi standardisointityö ei ole kuitenkaan edennyt kaikilla osa-alueilla yhtä pitkälle. Tuotteiden ja laitteiden käyttöä koskevat määräykset ja ohjeet ovat pääosin kansallisia.

Euroopan maista esimerkiksi Iso-Britanniassa ei ole paloturvallisuustuotteista, kuten palovaroittimista ja sammutuslaitteista, sellaisia tuotekohtaisia erityissäädöksiä tai määräyksiä, jotka kohdistuisivat markkinoilla oleviin tuotteisiin. Markkinoilla olevia tuotteita koskevaa sitovaa lainsäädäntöä ovat kuitenkin kuluttajansuojalait. Paloturvallisuussäädösten soveltamisalaan kuuluvien rakennusten ja tilojen, kuten työpaikkojen ja yleisötilojen, palo- ja henkilöturvallisuusjärjestelyjen valvonnasta ja hyväksymisestä vastaava viranomainen, joka useimmissa

tapauksissa on paikallinen paloviranomainen, päättää ovatko paloturvallisuus- ja rakennusvalvontasäädöksissä hankittaviksi tai asennettaviksi edellytetyt palovaroittimet, paloilmoin- ja sammutuslaitteistot, alkuammus- tuskalusto ja vastaavat laitteet hyväksyttävissä. Tavallisimmin edellytetään, että ne ovat kansallisten standardien mukaisia (BS-standardit, British Standards). Myös rakentamismääräyksissä ja -ohjeissa viitataan esimerkiksi palovaroittimen ominaisuuksien ja käytön osalta BS-standardeihin. Seurauksena on ollut, että suurin osa markkinoilla olevista tuotteista on valmistettu standardien mukaisesti. Silloin kun viranomaiset edellyttävät tuotteen tai laitteen olevan standardin mukainen, vaaditaan vaatimustenmukaisuuden todentamiseksi tavallisesti asentajan tai hyväksytyn testauslaitoksen antamaa asennus- tai testaustodistusta.

Väestönsuojien varusteita ja laitteita koskevat määräykset ovat tyypillisesti kansallisia, mikä selittyy suojarakentamisen erityisluonteesta. Yksityiskohtaisia määräyksiä on annettu muun muassa ilmanvaihtojärjestelmän laitteista ja suojien ovista. Laitemääräyksiä on annettu muun muassa Ruotsissa, missä laitevaatimuksia sisältyy myös suojarakentamista koskeviin teknillisiin määräyksiin ja ohjeisiin. Norjassa ja Sveitsissä väestönsuojien laitteille on käytössä tyyppihyväksyntämenettely. Kaikissa näissä maissa laitteiden vaatimustenmukaisuus osoitetaan hyväksytyn testauslaitoksen todistuksella. Vaatimustenmukaisuuden osoittamismenettely sisältää hyväksytyn valvontaelimen suorittaman laadunvalvonnan. Vaatimustenmukaiset laitteet varustetaan Ruotsissa hyväksymisnumerolla ja -merkillä ja Norjassa laadunvalvontalaitoksen merkillä sekä erillisten ohjeiden mukaisilla tuotemerkinnöillä. Myös Sveitsissä on erilliset ohjeet tuote- ja hyväksyntämerkinnöille.

Laitteistoihin liittyvien töiden valvonta ja laitteistojen tarkastaminen

Euroopan sisämarkkinoiden keskeisiä periaatteita on työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien sekä palveluiden vapaa liikkuvuus. Vapaan liikkuvuuden esteitä pyritään säänneltäen elinkeinojen ja toimintojen osalta poistamaan erityislainsäädännöllä tai tutkintotodistusten tunnustamista koskevilla yleisillä järjestelmillä. Palonilmaisu-, hälytys- tai sammutuslaitteistojen suunnitte-

lu-, asennus- ja huoltotoista ei ole erityissäädöksiä. Yhteisöllä ei ole myöskään erityissäädöstä, joka velvoittaisi tarkastamaan näitä laitteistoja.

Laitteistoihin liittyviä töitä koskevat määräykset ja ohjeet ovat pääosin kansallisia ja usein myös kokonaan tai osittain vapaaehtoisia. Laitteistojen suunnittelu-, asennus- ja huoltotöitä koskevia muun kuin viranomaisen antamia määräyksiä on muun muassa Ruotsissa. Paloilmoitin- ja sammutusjärjestelmien osalta Ruotsissa on vastaavanlainen vakuutusyhtiöiden ylläpitämä järjestelmä kuin mitä Suomessa on kiinteillä sammutuslaitteistoilla. Paloilmoitin- ja sammutusjärjestelmiä asentavat liikkeet, niiden vastuushenkilöt, tarkastusyriyksen tarkastajat sekä laitteet hyväksyy paloalan järjestö (SBF, Svenska Brandförsvarsförningen). Hyväksynnot perustuvat vakuutusyhtiöiden (Sveriges Försäkringsförbund) erityisen sääntövaliokunnan asettamiin vaatimuksiin. Henkilöille on kirjallinen koe. Paloilmoittimien vastuushenkilöille ja tarkastajille on luotu SBF:n sertifiointi. Sertifiointivaatimuksia valmistellaan myös asennusliikkeille ja tarkastusyriyksille.

1.3. Nykytilan arviointi

Nykyiset ministeriön määräyksiin tai ohjeisiin perustuvat menettelytavat laitteiden ja tuotteiden vaatimuksenmukaisuuden toteamiseksi ja osoittamiseksi ovat epäyhtenäisiä. Valvontaa koskevat säännökset ovat puutteellisia ja viranomaisten keinot puuttua määräysten vastaisiin tuotteisiin ja laitteisiin perustuvat pääosin ministeriön määräyksiin, mitä ei voida pitää riittävänä säädöstasona. Valvontaviranomaisten toimivaltuuksista ja määräysten kohderyhmien oikeuksista ja velvollisuuksista ja oikeusturvasta olisi säädettävä lailla.

Sisäasiainministeriö on nykyisin määräysten yleisvalvontaviranomaisena. Ministeriön suorittama valvonta on painottunut tuotteiden ennakkohyväksymiseen. Hyväksynnöistä huolehtii ministeriön lisäksi turvatekniikan keskus eräiden tuotteiden osalta. Turvatekniikan keskukselle on annettu tehtäväksi hoitaa myös joitakin markkinoilla olevia tuotteita koskevia valvontatehtäviä. Tavaroiden vapaa liikkuminen Euroopan talousalueella, ja etenkin vapaa liikkuminen CE-merkinnän perusteella, lisää markkinavalvonnan tarvetta ja korostaa sen merkitystä.

Paloilmoitinlaitteistojen suunnittelu-, asennus- ja huoltotoiminta on edellyttänyt sisäasiainministeriön lupaa. Viranomaisten ei ole käytännössä ollut mahdollista puuttua suunnittelutoiminnan tasoon tai sisältöön. Asennus- ja huoltotoiminnan valvonta on käytännössä rajoittunut toimintaa harjoittavien liikkeiden hyväksymiseen ja luettelointiin.

Sisämarkkinoiden periaatteiden toteuttaminen edellyttää tarkastus- ja viranomaistehtävien riittävää eriyttämistä eri organisaatioihin sekä tarkastustehtävien avaamista kilpailulle. Palo- ja pelastustoimesta annetun lain nojalla automaattisten paloilmoitinlaitteiden tarkastaminen on annettu Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön hoidettavaksi. Muussa lainsäädännössä, esimerkiksi sähköturvalisuuslaissa (410/1996), lakisääteiset tarkastustehtävät on vapautettu kilpailulle. Tarkastuslaitoksille on samassa yhteydessä asetettu pätevyysvaatimuksia ja muita vaatimuksia, joiden täyttäminen on viranomaisen antaman valtuutuksen tai hyväksymisen ehtona. Sama järjestelmä soveltuu myös pelastustoimen laitteiden tarkastukseen.

SVV Vakuutusalan Vahingontorjunta Oy:n ja suurimpien vakuutusyhtiöiden hoitama kiinteiden sammutuslaitteistojen tarkastustoiminta koskee näiden vakuuttamia kohteita. Viranomaiset eivät ole valtuuttaneet SVV Vakuutusalan Vahingontorjunta Oy:tä tai muutakaan yhteisöä tarkastusten tekemiseen yleisesti. Viranomaiset eivät myöskään valvo näiden tarkastustoimintaa. Nykyisin vakuutuksia otetaan yhä enemmän myös ulkomaisista vakuutusyhtiöistä. Niiden vakuuttamien samoin kuin vakuuttamattomien kohteiden, esimerkiksi valtion rakennusten, sammutuslaitteistojen tarkastus on voitava järjestää. Näistä syistä myös kiinteiden sammutuslaitteistojen tarkastamista varten tulisi luoda vastaava riippumaton järjestelmä kuin automaattisille paloilmoitinlaitteistoille on tarkoitus järjestää.

Hätäkeskusjärjestelmän kehittäminen nykyiseltä pohjalta ilman sitovia hälytysjärjestelmien yhteensopivuusvaatimuksia on vaikeaa. Aluehälytyskeskukset ovat kuntien ylläpitämiä ja kunnat voivat sopimuksen perusteella valita haluamansa tekniset järjestelmät. Viesti- ja tietoliikennejärjestelmien tulisi olla valtakunnallisesti yhteensopivia, jotta suurissa onnettomuuksissa ja poikkeusoloissa olisi edellytykset tehokkaaseen pelastustoiminnan johtamiseen ja palokuntien yhteistoimintaan.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet

Tavoitteena on turvallisuuden edistäminen siten, että ehkäistään eräistä tuotteista aiheutuvaa palonvaaraa ja että laitteet, joita tarvitaan tulipalon ilmaisuun, varoittamiseen tai hälyttämiseen, sammuttamiseen tai muuhun pelastustoimintaan, ovat tarkoitukseensa sopivia ja toimintakuntoisia. Lisäksi tavoitteena on pelastustoiminnan tehokkuuden turvaaminen yhteensopivan kaluston ja teknisten järjestelmien avulla. Lailla muutettaisiin nykyistä eri laiteryhmien kesken epäyhdenäistä ja osaksi ennakkohyväksyntään perustuvaa vaatimustenmukaisuuden toteuttamismenettelyä ja valvontajärjestelmää yhtenäiseksi ja samankaltaiseksi muiden toimialojen vastaavien järjestelmien kanssa. Laitteistojen tarkastustehtävät avattaisiin kilpailulle. Laissa ehdotettava tuotevalvontajärjestelmä tulisi ennakkohyväksymisen vastapainoksi. Markkinoille saa tuoda laitteita ilman ennakkohyväksyntää, mutta vaadittaessa laitteiden tarjoajan on voitava osoittaa niiden vaatimustenmukaisuus. Lailla on myös tarkoitus yhtenäistää teknisten vaatimusten noudattamisen valvontamenettely, joka nyt vaihtelee eri laityypeissä.

Tuotteille asetettavia vaatimuksia annettaessa on tarkoitus ottaa huomioon, että ne ovat sopusoinnussa Euroopan yhteisön lainsäädännön kanssa ja että vaatimustenmukaisuuden osoittamisessa noudatetaan kyseisiä tuotteita koskevia direktiivejä ja niiden voimaan saattamiseksi annettuja säädöksiä ja määräyksiä. Ehdotettu laki ei sisällä säännöksiä yksittäisten tuotedirektiivien voimaansaattamiseksi, koska tässä tarkoitettuja tuotteita koskevat direktiivit on ollut tarkoituksenmukaista saattaa voimaan muiden lakien nojalla.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Tuotteista aiheutuvan palonvaaran torjuminen

Laissa säädettäisiin valtuus antaa määräyksiä eräiden tuotteiden paloturvallisuudesta. Ehdotetun lain mukaan määräyksiä annettaisiin tehdasvalmisteisista tulisijoista, joissa poltetaan kiinteää polttoainetta, sekä julkisten tilojen sisusteiden paloturvallisuudesta.

Tarvittaessa määräyksiä voitaisiin antaa muistakin tuotteista, jos palonvaaraa ei voida muilla keinoilla saada riittävästi ehkäistyä.

Laitteita koskevat määräykset

Laissa säädettäisiin teknisiä ominaisuuksia koskevien vaatimuksien asettamisesta tuotteille, joilta niiden käyttötarkoituksen vuoksi vaaditaan erityistä toimintavarmuutta. Tuoterhyvät luettelaisiin laissa ja vaatimukset annettaisiin ministeriön määräyksissä. Laki koskisi palovaroittimia ja muita paloilmoinlaitteita, hälyttämiä, sammutuskalustoa ja -laitteita sekä väestönsuojien varusteita ja laitteita. Lain nojalla ohjattaisiin myös poistumisteiden opasteiden sekä paloturvallisuuteen vaikuttavien turvamerkkien ja kilpien käyttöä ja ulkoasua sekä pelastushenkilöstön suojavarusteille ja -laitteille asetettavia vaatimuksia siltä osin kuin niistä ei ole muualla määräyksiä. Pelastusviranomaisten pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa käyttämille viesti- ja tietoliikenneyhteyksille ja -välineille sekä hälytysjärjestelmille asetettaisiin yhteensopivuusvaatimuksia, minkä tyyppisiä määräyksiä ei ennen ole annettu. Muuten ei lain perusteella valvottavien laitteiden ja tuotteiden piiriä esitetä laajennettavaksi nykyisestä, vaan vastaavista tuoterhyhmistä on annettu määräyksiä tai ohjeita myös palo- ja pelastustoimesta annetun lain tai väestönsuojelulain nojalla.

Asennus- ja huoltoliikkeitä ja tarkastuslaitoksia koskevat vaatimukset

Automaattisia paloilmoinlaitteistoja ja kiinteitä sammutuslaitteistoja asentavilta ja huoltavilta yrityksiltä tai ammatinharjoittajilta, joita jäljempänä kutsutaan asennusliikkeiksi, sekä käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöitä tekeviltä, joita jäljempänä kutsutaan käsisammutinliikkeiksi, voitaisiin valvontaa varten vaatia ilmoitus toiminnan aloittamisesta valvontaviranomaiselle. Lisäksi voitaisiin vaatia, että vastuuhenkilöllä on määräyksessä vaadittu kelpoisuus. Todetusta kelpoisuudesta valvontaviranomainen antaisi henkilölle pätevyystodistuksen. Automaattisia paloilmoinlaitteistoja tarkastaville, joita jäljempänä kutsutaan tarkastuslaitoksiksi, asetettaisiin kelpoisuusvaatimusten lisäksi myös muita toiminnan luotettavuuden ja tarkastuslaitoksen riippumattomuuden turvaamiseksi tarkoitettuja ehtoja. Ehdot vastaisi-

vat muissa säädöksissä asetettuja vaatimuksia. Esimerkiksi paineastia-asetuksen (549/1973) 31 §:ssä (1091/1997) ja maa-kaasuasetuksen (1058/1993) 3 a §:ssä (1092/1997) on tarkastuslaitokselle asetettu vaatimukseksi muun muassa, että laitos on toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumaton, laitoksella on riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä ja että sillä on toiminnassa tarvittavat laitteet ja välineet sekä puolueettomasti arvioitu ja valvottu järjestelmä, jolla säädösten ja määräysten mukaisuus varmistetaan. Tarkastuslaitoksen olisi saatava turvatekniikan keskuksen hyväksyminen ennen toiminnan aloittamista.

Valvontajärjestelmä

Markkinoilla olevien tuotteiden valvonta annettaisiin pääosin turvatekniikan keskuksen tehtäväksi. Sisäasiainministeriö jäisi joidenkin tuotteiden valvontaviranomaiseksi. Lain mukaan tuotteen valmistajan tai maahantuojaan pitäisi voida osoittaa tuotteiden vaatimustenmukaisuus. Asianomaisessa määräyksessä tarkennettaisiin, millä tavoin määräystenmukaisuus olisi osoitettava. Valmistajan laatiman vaatimustenmukaisuusvakuutuksen lisäksi voitaisiin edellyttää riippumattoman arviointilaitoksen antamaa vaatimuksenmukaisuustodistusta. Valvontaviranomainen voisi kieltää määräysten vastaisen tuotteen myynnin ja muun luovuttamisen toistaiseksi tai pysyvästi, vaatia muutoksia tuotteeseen ja tarvittaessa myös vaatia ilmoittamaan tuotteeseen liittyvästä vaarasta.

Turvatekniikan keskus valvoisi myös asennusliikkeiden ja tarkastuslaitosten sekä käsiammutinliikkeiden toimintaa. Jos nämä toimisivat esitetyn lain tai sen nojalla annettujen määräysten vastaisesti, turvatekniikan keskus voisi peruuttaa tarkastuslaitoksen hyväksymisen taikka kieltää asennusliikettä toimimasta niissä tehtävissä, joita ilmoitus koskee.

Kunnan pelastusviranomaiset huolehtisivat käytössä olevien laitteiden ja tuotteiden valvonnasta ja ilmoittaisivat havaitsemistaan määräysten vastaisista tuotteista valvontaviranomaiselle. Kunnan pelastusviranomainen voi palotarkastuksen yhteydessä määrätä pelastustoimilain mukaan korjaamaan havaitsemansa puutteet asianomaisessa kohteessa. Jos puutteen johdosta asianomaisen tuotteen myynti olisi ilmeisesti kiellettävä tai kaikki samanlaiset tuotteet korjattava, pelastusvi-

ranomaisen olisi ilmoitettava siitä valvontaviranomaiselle.

Valvonnan rahoitus

Ehdotettu laki ja sen nojalla annettavat määräykset lisäisivät turvatekniikan keskuksen tehtäviä. Kauppa- ja teollisuusministeriö, jonka alainen turvatekniikan keskus on, on edellyttänyt, että muut hallinnonalat turvatekniikan keskukselle tehtäviä osoittaessaan järjestävät myös niiden hoitamiseen tarvittavan rahoituksen. Rahoituksen järjestämisessä on kolme vaihtoehtoa:

1) turvatekniikan keskuksen talousarvioissa myönnettäviä toimintamäärärahoja voitaisiin lisätä uusien tehtävien aiheuttamia menoja vastaavalla määrällä;

2) tehtävät antava ministeriö voisi myöntää vuosittain turvatekniikan keskuksen käyttöön määrärahan, mistä voitaisiin tehdä tulossopimus; tai

3) ministeriö voisi ostaa palvelut, jolloin tulot menisivät valtion tulotilille.

Viimeksi mainitussa vaihtoehdossa turvatekniikan keskuksen toimintamäärärahoja olisi samalla lisättävä, koska sen määrärahat eivät ole nettomäärärahoja eikä se voi käyttää ministeriön maksamaa korvausta oman toimintansa rahoittamiseen. Lakiehdotuksessa ei säädettäisi valvonnan rahoituksen järjestämisestä, vaan asia on ratkaistava talousarvion yhteydessä. Siltä osin kuin tehtävät säädettäisiin ehdotetussa laissa nimenomaan turvatekniikan keskuksen tehtäväksi, tehtävistä aiheutuvat menot tulisi sisällyttää turvatekniikan keskuksen toimintamenomomentille. Tuotevalvontatehtävistä, jotka pelastustoimesta vastaavan ministeriön määräyksellä annettaisiin turvatekniikan keskuksen hoidettavaksi, olisi tarkoituksenmukaista tehdä tulossopimus vuosittain asianomaisen ministeriön kanssa, joka myöntäisi määrärahan samalla sopimuksella. Tällainen rahoitusjärjestely olisi joustava ja antaisi mahdollisuuden markkinavalvonnan tehostamiseen tai supistamiseen tarpeen mukaan.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettu laki ei aiheuta menojen lisäystä valtiolle. Tehtävien siirrosta turvatekniikan keskukselle aiheutuvat menojen lisäykset on

tarkoitus rahoittaa siirtämällä sille vastaava määräraha pelastushallinnon talousarviosta. Osa siirrettävästä toiminnasta on maksullista. Maksullisia suoritteita olisivat pätevyystodistukset ja niihin liittyvät kuulustelut, asennusliikkeitä ja käsisammutinliikkeitä koskevien ilmoitusten käsittely ja tarkastuslaitosten hyväksyminen, jotka tehdään hakemuksen perusteella. Turvatekniikan keskuksen toimintamäärärahat eivät ole valtion talousarviossa nettomäärärahoja, joten se ei voi käyttää saamiaan maksutuloja toimintansa rahoittamiseen. Tämän vuoksi turvatekniikan keskukselle olisi myönnettävä määrärahaa myös maksullisen toiminnan menoihin.

Tehtävät siirrettäisiin turvatekniikan keskukselle vaihteittain ehdotetun lain nojalla annettavien uusien määräysten voimaan tullessa. Turvatekniikan keskuksen toimintamenomomentille siirrettävästä määrärahasta on tarkoitus tehdä esitys yhteistyössä kauppa- ja teollisuusministeriön ja sisäasiainministeriön kanssa vuoden 2000 talousarvion yhteydessä.

Tuotteiden valvonnasta tehtäisiin tulossopimus turvatekniikan keskuksen kanssa vuosittain talousarvion rajoissa. Nykyisin pelastustoimen tuote- ja muun valvonnan ostopalveluihin on käytetty vuosittain noin 800 000 markkaa.

Automaattisten palonilmaisulaitteistojen tarkastusmaksujen perusteista annettu asetus kumoutuu pelastustoimilain voimaan tullessa. Maksuja on viimeksi tarkistettu elokuun 1 päivänä 1992 voimaan tulleella asetuksella (633/1992). Ehdotetut tarkastuslaitokset hinnoittelisivat itse tarkastuksensa liiketaloudellisin perustein. Tarkastustoiminnan vapautuksen kilpailulle uskotaan hillitsevän palvelujen hintojen nousua.

Vakuutusyhtiöt ovat tehneet tai teettäneet kiinteiden sammutuslaitteistojen tarkastuksia oman riskinsä vähentämiseksi eivätkä ole perineet maksuja niistä asiakkaaltaan. Muiden kohteiden olisi itse maksettava tarkastuksesta.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Tuotteiden valvontajärjestelmä on pääosin perustunut tuotteiden hyväksymiseen ennen markkinoille saattamista ja sisäasiainministeriön huolehtinut tehtävästä. Markkinavolontaa ministeriön on ollut mahdollista toteuttaa vain hyvin rajallisesti. Turvatekniikan keskus on sisäasiainministeriön kanssa teh-

dyn sopimuksen perusteella huolehtinut käsisammuttimien hyväksymisestä ja valvonnasta, käsisammuttimien tarkastus- ja huolto- liikkeiden hyväksymisestä ja valvonnasta sekä lämmintilmakehittimien ja viljankuivureiden hyväksymisestä ja valvonnasta. Ennakkohyväksymistä ei ehdotetun lain perusteella enää vaadittaisi miltään tuoteryhmältä tai asennusliikkeiltä taikka käsisammutinliikkeiltä vaan tuotteiden osalta siirryttäisiin markkinoilla olevien tuotteiden valvontaan. Tarkoituksena on antaa turvatekniikan keskuksen hoidettavaksi suurin osa ehdotettuun lakiin perustuvista tuotevalvontatehtävistä. Lisäksi turvatekniikan keskukselle tulisi lain nojalla uudeksi tehtäväksi valvoa automaattisten paloilmoinlaitteistojen ja kiinteiden sammutuslaitteistojen asennusliikkeitä ja tarkastuslaitoksia sekä käsisammuttimien huolto- ja tarkastusliikkeitä, ottaa vastaan asennusliikkeitä ja käsisammutinliikkeitä koskevia ilmoituksia, antaa pätevyystodistuksia ja käsitellä tarkastuslaitosten hyväksymistä koskevia hakemuksia. Automaattisten paloilmoinlaitteistojen asennusliikkeitä ja tarkastuslaitoksia koskevat tehtävät sekä vastaavat kiinteiden sammutuslaitoksien asennusta ja tarkastusta sekä käsisammutinliikkeitä koskevat tehtävät vaativat arviolta kahden henkilötövuoden työpanoksen. Uusien tuotevalvontatehtävien hoitamisen vaatimat henkilövoimavarat riippuvat tulossopimuksessa sovitusta tehtävän laajuudesta ja rahoitus saataisiin niihin pelastushallinnon määrärahoista. Tehtävien siirto turvatekniikan keskukselle ei merkittävästi vähennä ministeriön tehtäviä, koska osa tehtävistä on jo turvatekniikan keskuksen hoidettavana ja markkinavolontaa on esimerkiksi vielä pääosin ollut järjestämättä. Ministeriön tehtäväksi jäisi edelleen tarvittavien määräysten ajan tasalla pitäminen ja Euroopan yhteisön sekä kansainvälisten järjestöjen puitteissa tapahtuvan teknisten vaatimusten säätelyn seuranta sekä siihen osallistuminen ja vaikuttaminen. Virkojen siirtoja ei tehtävien siirtämisen yhteydessä ole tarkoitus tehdä.

Automaattisten paloilmoinlaitteistojen ja kiinteiden sammutuslaitteistojen tarkastus vapautetaan kilpailulle. Tarkastusten määrää ei ole tarkoitus vähentää, joten nykyiset tarkastajat työllistyisivät uusimuotoisissa tarkastuslaitoksissa. Nykyisin tarkastuksista huolehtivien yhteisöjen, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön ja SVV Vakuutusalan Vahingontorjunta Oy:n tulisi kuitenkin

kin hakea hyväksyminen tarkastuslaitoksena toimimiselle. Tarkastettavia kohteita on riittävästi, jotta tarkastuslaitoksena toimiminen olisi liiketaloudellisesti kannattavaa. Laissa tarkoitettuja automaattisia paloilmoitinlaitteistoja on asennettuna noin 10 000 ja kiinteitä sammutuslaitteistoja arviolta noin 2 000.

4. Asian valmistelu

Luonnos hallituksen esitykseksi on valmisteltu sisäasiainministeriön asettamassa työryhmässä, jossa oli edustettuna kauppa- ja teollisuusministeriö, ympäristöministeriö, turvatekniikan keskus ja sisäasiainministeriö. Luonnoksesta pyydettiin lausunnot useimmilta ministeriöiltä, niiltä keskushallinnon viranomaisilta, joita asia koskee, pelastuslalla toimivilta vapaaehtoisjärjestöiltä, sekä elinkeinonharjoittajia edustavilta edunvalvontajärjestöiltä, Suomen Kuntaliitolta ja Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitolta. Lausunnonantajat yleisesti pitivät ehdotettua lakia tarpeellisena. Lausunnoissa esitetyt muutokset ja tarkennusehdotukset on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoi, että työntekijöiden suojavarusteiden osalta lain tulisi olla toissijainen. Muutosesitystä ei otettu huomioon, koska tällöin mahdollisuus määrätä pa-

lokunnan ja väestönsuojeluorganisaatioiden suojavarusteista poistuisi. Lakiehdotusta pidettiin myös osittain liian väljänä, kun asiasisältö tarkentuu vasta lain nojalla annettavissa määräyksissä. Tätä ei voida välttää, koska lain on tarkoitus olla puitelaki, jolla oikeutetaan antamaan yksityiskohtaista tietoa sisältäviä määräyksiä. Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto piti ongelmallisena kiinteiden sammutuslaitosten tarkastusten antamisen turvatekniikan keskuksen hyväksymille tarkastuslaitoksille, joilla ei ole aikaisempaa kokemusta tarkastuksista ja epäili vakuutusalan ulkopuolisten laitosten mahdollisuutta hoitaa tehtävää riittävän tasokkaasti.

Lakiluonnos on myös ilmoitettu Euroopan yhteisöjen komissiolle siten kuin valtioneuvoston 15.6.1995 antamassa päätöksessä teknisistä määräyksistä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä (884/1995) on säädetty. Ilmoitusmenettely päättyi 5.10.1998.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti pelastustoimilain kanssa. Sitä koskeva hallituksen esitys (HE 76/1998 vp) on annettu eduskunnalle keväällä 1998.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Soveltamisala. Laki koskisi pelastustoimessa käytettäviä tuotteita, laitteita, kalustoa ja järjestelmiä, palo- ja henkilöturvallisuutta varten tarvittavia laitteita ja järjestelyjä ja eräitä palon vaaraa aiheuttavia tuotteita, joista muualla ei säädetä tai määrätä. Pelastustoimen määritelmä on pelastustoimielakiehdotuksen 1 §:ssä. Sen mukaan tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminnan ja väestönsuojelun muodostamaa toimialaa kutsutaan pelastustoimeksi. Pelastustoiminnalla tarkoitetaan ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseksi ja pelastamiseksi, vahinkojen rajoitta-

miseksi ja seurausten lieventämiseksi onnettomuuksien sattuessa tai uhatessa kiireellisesti suoritettavia toimenpiteitä. Väestönsuojeluun kuuluu pelastustoiminnan lisäksi poikkeusoloissa toteutettava ihmisten ja omaisuuden suojaaminen, yhteiskunnan kannalta tärkeiden virastojen, laitosten ja tuotantolaitosten toiminnan turvaaminen sekä näihin toimenpiteisiin varautuminen. Ehdotetun lain soveltamisalaa rajaisi pykälässä säädetty lain tarkoitus, joka on palonvaaran torjuminen, laitteiden soveltuvuus pelastustoimen käyttöön ja pelastustoimen teknisten järjestelmien yhteensopivuus. Lailla on liittymäkohtia muun lainsäädännön nojalla annettuihin määräyksiin kuten rakennuslain

nojalla annettuihin rakentamismääräyksiin, työturvallisuuslain nojalla annettuihin työturvallisuussäädöksiin sekä kulutustavaroiden osalta tuoteturvallisuuslakiin ja sen nojalla annettuihin säädöksiin. Tämän lain nojalla ei ole kuitenkaan tarkoitus antaa olemassa olevien muiden säädösten ja määräysten kanssa päällekkäisiä määräyksiä. Esimerkiksi rakennuslaki ja sen nojalla annetut rakentamismääräyskokoelman rakennusten paloturvallisuusmääräykset koskevat ainoastaan uuden rakennuksen rakentamista ja tietyssä määrin korjaus- ja muutostöitä. Vastaavasti työturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen valtioneuvoston päätösten paloturvallisuusmääräykset koskevat ainoastaan työpaikkoja. Pelastushenkilöstön ja pelastettavien suojausvarusteiden osalta työturvallisuuslain nojalla annetut päätökset eivät sellaisenaan riitä ohjaamaan pelastustyöhön tai väestönsuojelukäyttöön soveltuvaa suojavarustusta, vaan varusteissa on otettava huomioon pelastustoimen erityistarpeet.

2 §. *Tuotteita koskevat tekniset määräykset.* Pykälän 1 momentti sisältää luettelon tuotteista, joille voidaan antaa teknisiä tai muita vaatimuksia sisältäviä määräyksiä. Vastaavat valtuutussäännökset ovat nykyisen palo- ja pelastustoimesta annetun lain 21, 21 a ja 51 §:ssä ja väestönsuojelulain 12 ja 29 a §:ssä. Määräyksissä annettavat vaatimukset voisivat koskea tuotteen ominaisuuksia, rakennetta ja muita teknisiä yksityiskohtia, tuotteen toimintaa, teknisten asiakirjojen sisältöä sekä mahdollisia käyttöluokkaan tai käyttötarkoitukseen liittyviä merkintöjä. Teknisissä vaatimuksissa käytetään viiteasiakirjina standardeja.

Luettelossa mainituista tuotteista on voimassa olevien säännösten nojalla annettu määräyksiä tai ohjeita. Sisäasiainministeriö on antanut poistumisteiden opasteista ja turva- ja merkkivalaistuksesta ohjeen, joka on muodostunut palotarkastusviranomaisten käytännössä sitovaksi. Automaattisista paloilmoinnista on annettu määräys ja palovaroittimista ohje. Sammutus-, pelastus- ja torjuntakalustolla ja -laitteilla tarkoitetaan pelastusviranomaisten sammutus- ja pelastustyössä käyttämää kalustoa ja laitteita, alkusammutuskalustoa sekä rakennuksiin asennettuja sammutus- ja pelastustyöhön liittyviä laitteita kuten savunpoistolaitteita tai kiinteitä sammutuslaitteistoja. Käsisammuttimista on annettu määräys, savunpoistolaitteista päätös ja ohje, sammutus- ja pelastusautoista

on annettu ohjeita.

Suojausvarusteet ja -välineet voisivat käsittää sekä pelastushenkilöstön että pelastettavien käyttöön tarkoitettuja henkilönsuojaimia kuten väestönsuojelukäyttöön tarkoitettut suojanaamarit, joista on annettu sisäasiainministeriön ohje. Väestönsuojien varusteista ja laitteista sisäasiainministeriö on antanut sekä määräyksiä että ohjeita.

Palonvaaraa aiheuttavilla tuotteilla tarkoitetaan esimerkiksi tehdasvalmisteisia tulisijoja, joista on annettu sisäasiainministeriön ohje, tai lämmينilmakehittämiä, joista on annettu määräys. Muita paloturvallisuuteen vaikuttavia tuotteita ovat esimerkiksi julkisten tilojen sisustet, joiden paloturvallisuusvaatimuksista on annettu sisäasiainministeriön ohje.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettut määräykset sisältäisivät ensi sijassa markkinoilla oleviin tuotteisiin kohdistuvia vaatimuksia ja niiden pääasiallisena kohderyhmänä olisivat tuotevalmistajat. Määräyksiin liittyvä tuotevalvonta käsittää sekä ensivalvonnan (3 §) että markkinavalvonnan (10 ja 11 §). Koska kyseessä on tuotevaatimusten antaminen, on määräysten antamisen yhteydessä otettava huomioon Euroopan yhteisön määräykset tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta sekä mahdolliset eri tuotteita koskevat direktiivit. Tämä laki ei kuitenkaan sisällä tuotedirektiivien täytäntöönpanosäännöksiä.

Pykälän 2 momentin tuotteiden käyttöä koskevien määräysten antovaltuus täydentäisi pelastustoimilakia, jossa säädetään laitteiden toimintakunnossa pitämisestä, huollosta ja tarkastuksesta (23 §), erityisistä turvallisuusvaatimuksista tavanomaisia vaarallisemmille kohteille (31 §) ja valtuus näitä asioita koskevien määräysten antamiseen (88 §). Rakennusten ja tilojen palo- ja henkilöturvallisuuteen liittyvien käytössä olevien tuotteiden valvonta tapahtuisi pääasiassa palotarkastusten yhteydessä. Tuotteiden käyttöä säätelevät määräykset liittyvät yhteisöomääräyksiin ja tuotedirektiiveihin vain välillisesti, koska niillä ei asetettaisi tuotteille niiden markkinoille saattamista tai markkinoilla pitämistä rajoittavia lisävaatimuksia. Näiden määräysten sisältöä voivat kuitenkin ohjata muun muassa työsuojelun ja -turvallisuuden vähimmäistasoa määrittävät direktiivit.

Niiltä osin kuin tuote kuuluu jonkin tuotedirektiivin soveltamisalaan, muodostaisivat direktiivissä määritellyt vaatimukset annettavan tuotetta koskevan määräyksen perustan.

Määräyksiä annettaessa otettaisiin myös huomioon, mitä kyseiseen tuotteeseen tai sen käyttöön liittyvää on mahdollisesti muualla säädetty tai määrätty.

Luettelon 1, 2 ja 3 kohdissa tarkoitetut tuotteet voivat kuulua rakennustuotedirektiivin soveltamisalaan. Direktiivissä määritellään muun muassa rakennuskohteen olennaiset paloturvallisuusvaatimukset. Näitä tuotteita koskevat määräykset voivat liittyä myös rakennusten palo- ja henkilöturvallisuutta koskeviin rakentamis- ja työturvallisuusmääräyksiin, joita ovat erityisesti Suomen rakentamismääräyskokoelman osa E1 Rakennusten paloturvallisuus ja valtioneuvoston päätös työpaikkojen turvamerkeistä ja niiden käytöstä (976/1994).

Luettelon 4 kohdassa tarkoitetut suojausvarusteet ja -välineet voivat kuulua henkilön suojaandirektiivin ja sen täytäntöönpanevan valtioneuvoston päätöksen henkilönsuojaimista soveltamisalaan. Direktiivissä määritellään henkilökohtaisten suojavarusteiden olennaiset terveys- ja turvallisuusvaatimukset, ja sen soveltamisalaan kuuluvista tuotteista voidaan pääsääntöisesti antaa vain tuotteiden käyttöön liittyviä kansallisia määräyksiä. Pelastushenkilöstön käyttöön tarkoitettavia suojavarusteita samoin kuin luettelon 3 kohdassa tarkoitettuja kalustoja ja laitteita koskevat määräykset voivat liittyä myös työsuojelusäädöksiin kuten valtioneuvoston päätökseen henkilönsuojainten valinnasta ja käytöstä työssä (1407/1993), valtioneuvoston päätökseen työvälineiden turvallisesta käytöstä (1403/1993) ja valtioneuvoston päätökseen koneiden turvallisuudesta (1314/1994).

Pykälässä säädettävien valtuutusten nojalla Euroopan yhteisön näitä tuotteita koskevien säädösten täytäntöönpano olisi tarvittaessa mahdollista toteuttaa ministeriön määräyksillä. Kansallisia määräyksiä annettaisiin edelleen niistä tuotteista, joista ei vielä ole yhdenmukaistettuja säädöksiä. Valtuutussäännöksellä varauduttaisiin kuitenkin myös paloturvallisuusvaatimusten yhdenmukaistamisen ulottamiseen eräisiin tuotteisiin.

3 §. *Tuotteen vaatimustenmukaisuuden osoittaminen.* Tuotteen valmistaja tai maahantuoja on vastuussa sen osoittamisesta, että tuote vastaa määräyksissä annettuja vaatimuksia. Osoittaakseen tuotteen olevan määräyksen mukainen voidaan edellyttää, että valmistaja laatii tuotteesta kirjallisen vaatimustenmukaisuusvakuutuksen sekä tekniset asiakirjat, joiden perusteella tuotteen

määräyksen mukaisuus voidaan arvioida. Asianomaisessa määräyksessä määriteltäisiin, mitä tietoja valmistajan vakuutuksessa ja teknisissä asiakirjoissa on oltava.

Tuotteen vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi voidaan edellyttää ministeriön nimeämän riippumattoman arviointilaitoksen, niin sanotun kolmannen osapuolen, antamaa vaatimustenmukaisuustodistusta. Menettelyssä arviointilaitos antaa kirjallisen todistuksen siitä, että arvioinnin kohteena ollut tuote on sovellettavien määräysten vaatimusten mukainen. Arvio voitaisiin perustaa myös toisen arviointilaitoksen antamaan todistukseen tai lausuntoon.

Noudatettava vaatimustenmukaisuuden osoittamismenettely määritellään tuotetta koskevassa määräyksessä. Vaatimustenmukaisuuden osoittamismenettelystä määrättäessä otetaan huomioon muun muassa tuotteen merkitys palo- ja henkilöturvallisuuden kannalta, tuotteen luonne, tuotteen ominaisuuksien vaikutus sen käyttökelpoisuuteen sekä tuotteen valmistuksen virheherkkyys. Osoittamismenettely voi perustua valmistajan omavalvontaan ja tehtaan sisäiseen laadunvalvontaan tai voidaan edellyttää kolmannen osapuolen toteuttamia toimia ja valvontaa. Menettely voi sisältää muun muassa valmistajan tekemän tuotteen alkutestauksen, arviointilaitoksen tekemän tuotteen tyyppitarkastuksen, valmistajan tai arviointilaitoksen tekemän tehtaalta otettujen näytteiden testauksen tai tehtaalta, markkinoilta tai käytöstä otettujen pistokoenäytteiden testauksen, sekä tehtaan sisäisen laadunvalvonnan ja arviointilaitoksen suorittaman tehtaan laadunvalvonnan arvioinnin ja hyväksymisen tai jatkuvan laadunvalvonnan.

Tuotteen kuullessa jonkin tuotedirektiivin soveltamisalaan vaatimustenmukaisuuden osoittamismenettely tai sille asetetut vaatimukset on esitetty tapauksessa sovellettavassa yhdenmukaistetussa standardissa, yhteisö säädöksessä tai yhteisö säädöksen täytäntöönpanevassa kansallisessa säädöksessä tai määräyksessä.

Ministeriö nimeäisi suomalaiset arviointilaitokset tuotemääräyksissä tarkoitettuihin tehtäviin. Arviointilaitoksena voisi toimia tarvittavan pätevyyden omaava puolueeton julkinen tai yksityinen toimielin, testauslaboratorio tai vastaava. Laitokselle asetettavissa vaatimuksissa ja laitoksen oikeuksien ja velvollisuuksien määrittämisessä on tarkoitus soveltaa Euroopan yhteisössä noudatettuja

periaatteita. Laitoksia voi olla useita ja ne toimivat liiketaloudellisin periaatein. Nimeäminen olisi voimassa määräjän, esimerkiksi viisi vuotta, mikäli sen voimassaololle asetetut edellytykset täyttyvät.

4 §. *Tuotemerkinnät.* Ministeriö voisi vahvistaa erityisiä merkkejä, joilla osoitettaisiin tuotteen täyttävän määräyksissä annetut vaatimukset. Ministeriö määräisi, kuinka vahvistettuja merkkejä saa käyttää. Yhteisösäädösten vaatimustenmukaisuuden osoittamisessa käytettävän CE-merkinnän käytöstä on eri tuotedirektiiveissä toisistaan poikkeavia säännöksiä. Säännös mahdollistaisi myös CE-merkinnän käyttömääräysten antamisen, jollei sovelleta lakia tiettyjen tuotteiden varustamisesta CE-merkinnällä (1376/1994).

5 §. *Laitteistojen suunnittelu, asennus, huolto ja tarkastus.* Ministeriö voisi säännöksen perusteella määrätä yleiseen hätäkeskukseen tiedonsiirtoyhteydellä liitettyjen paloilmoin- ja sammutuslaitteistojen ja hälytyslaitteistojen toimivuuden varmistamiseksi laitteistojen suunnittelu-, asennus-, huolto- ja tarkastustöille asetettavista vaatimuksista. Vastaavat valtuutussäännökset ovat nykyisen palo- ja pelastustoimesta annetun lain 23 ja 51 §:ssä ja asetuksen (1089/1975) 28 §:ssä. Pykälä vastaisi pääosin sähköturvallisuuslain säännöksiä sähkötöistä. Pykälässä tarkoitettuja töistä annettaisiin määräyksissä perusvaatimukset ja mahdollisesti esimerkkejä toteutus- ja toimintatavoista, mutta ei teknisiä suosituksia. Suunnittelua ja varsinaista työsuoritusta koskien olisi tarkoitus antaa tarvittaessa ohjeita.

Ministeriö voisi antaa myös käsisammuttimien huolto- ja tarkastustöitä koskevia määräyksiä. Vastaava valtuutussäännös on nykyisen palo- ja pelastustoimilain 51 §:ssä. Käsisammuttimella tarkoitettaisiin paineastiasäädösten soveltamisalaan kuuluvaa sammutinta, jonka paino toimintakuntoisena on enintään 20 kg. Määräykset koskisivat ensi sijassa muiden säädösten nojalla tai viranomaisen määräyksestä rakennuksiin ja tiloihin hankittaviksi vaadittuja käsisammuttimia.

Pykälässä tarkoitettujen paloilmoin-, sammutus- ja hälytyslaitteistojen suunnittelulle ei sähkötöissä noudatetun käytännön mukaisesti enää asetettaisi muodollisia kelpoisuusvaatimuksia. Valvontaa varten vaadittaisiin, että pykälässä tarkoitettuja asennus- ja huoltotöitä tekevät elinkeinonharjoittajat, joita kutsutaan asennusliikkeiksi, ja käsisammutti-

mien huolto- ja tarkastustöitä tekevät elinkeinonharjoittajat, joita kutsutaan käsisammutinliikkeiksi, tekisivät ilmoituksen turvatekniikan keskukselle toiminnan aloittamisesta. Nykyisin asennusliikkeiden luetteloinnista ja valvonnasta on vastannut sisäasiainministeriö ja käsisammutinliikkeiden turvatekniikan keskus ja Inspecta Oy. Ilmoitus sisältäisi asianomaisen liikkeen tai toiminnanharjoittajan nimen ja yhteystiedot, vastuuhenkilön nimen ja pätevyystodistuksen sekä toimintaedellytyksiä koskevat perustiedot, joita olisivat lähinnä toiminnanharjoittajan oma ilmoitus siitä, että sillä on toimitaan tarvittavat työtilat ja -välineet. Turvatekniikan keskuksen tehtävänä olisi todeta, että ilmoitus sisältää vaaditut selvitykset ja merkitä liike niistä pidettävään luetteloon.

Vastuuhenkilönä voisi toimia henkilö, joka on saanut pätevyystodistuksen. Jos toiminnanharjoittajalla ei ole ketään palveluksessaan, hän on itse vastuuhenkilö. Jos asennusliikkeessä työskentelee useampia henkilöitä, joku heistä on nimettävä vastuuhenkilöksi. Pätevyyden lisäksi edellytettäisiin, että henkilö on päätoimisessa palvelussuhteessa asennusliikkeeseen. Vaatimuksen perusteena on, että liikkeen ulkopuolelta hankitut vastuuhenkilöpalvelut eivät riittävästi varmistaisi töiden asianmukaisuutta. Ministeriön määräyksessä annettaisiin tarkemmat kelpoisuus- ja ammattitaitovaatimukset.

Pykälässä tarkoitettujen pätevyystodistuksen saamiseksi olisi läpäistävä viranomaisen tai viranomaisen valtuuttaman tahon järjestämä kuulustelu. Todistuksen antajana voisi olla turvatekniikan keskus tai muu soveltuva viranomainen tai laitos. Todistus olisi määräjän voimassa. Todistusta uusittaessa tarkistettaisiin etenkin se, että henkilö on toiminut toimialansa tehtävissä siinä määrin, että ammattitaidon voidaan katsoa säilyneen.

Pelastustoimilain 23 §:n nojalla ministeriö voi palo- ja henkilöturvallisuuden varmistamiseksi määrätä laitteistojen tarkastuksista. Nykyisen palo- ja pelastustoimilain nojalla sisäasiainministeriö on määrännyt automaattisille paloilmoinlaitteistoille pakollisen käyttöönottotarkastuksen sekä määräaikaistarkastukset. Tarkastuksia ovat tehneet ministeriön kanssa tehdyn sopimuksen perusteella Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön tarkastajat. Kolmannen osapuolen tarkastuksia vaadittaisiin edelleen, koska laitteistot on vaadittu asennettavaksi kohteisiin erityisen palo- tai henkilöturvallisuuden uhan vuoksi.

Ehdotetun lain mukaan laitteistojen tarkastuksia voisi tehdä turvatekniikan keskuksen hyväksymä tarkastuslaitos. Tarkastajan tehtävänä olisi ensisijaisesti varmistaa, että laitteiston rakentaja on huolehtinut velvollisuuksistaan ja todeta, että laitteisto on vaatimusten mukainen.

Pelastustoimilain nojalla myös kiinteät sammutuslaitokset on tarkoitus määrätä tarkastettavaksi määrävälein. Nykyisin vakuutusyhtiöt ja Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton yhteydessä toimiva SVV Vakuutusalan Vahingontorjunta Oy ovat huolehtineet vakuutettujen kohteiden määräaikaistarkastuksista ja vakuuttamattomien kohteiden tarkastus on ollut järjestämättä. Ehdotetun lain nojalla annettavilla määräyksillä on tarkoitus järjestää tarkastus siten, että vakuutusyhtiöt ja mainittu osakeyhtiö voisivat edelleen huolehtia vakuutettujen kohteiden tarkastuksesta turvatekniikan keskuksen hyväksymänä tarkastuslaitoksina, mutta niiden rinnalla voisi olla myös muita hyväksytyjä tarkastuslaitoksia. Tarkastukset ulotettaisiin kaikkiin kohteisiin, missä pykälässä tarkoitettuja kiinteitä sammutuslaitteistoja on, kun nykyisin vain vakuutettujen kohteiden laitteistot tarkastetaan määrävälein.

6 §. *Tarkastuslaitoksen hyväksyminen.* Turvatekniikan keskus hyväksyisi laitoksen. Hyväksymisen ehtoina olisivat vastaavat seikat kuin sähköturvallisuuslaissa ja muissakin vastaavissa säännöksissä on edellytetty. Niitä olisivat riippumattomuus ja riittävät toimintaedellytykset ja mahdollisesti myös laatujärjestelmä ja vastuuvakuutusten riittävyys. Riippumattomuudella tarkoitetaan sitä, että tarkastuslaitos ei saisi itse suorittaa toimialansa laitteistojen suunnittelua, asennusta tai huoltoa tai olla sellaisessa suhteessa näissä tehtävissä toimiviin yrityksiin, että sen puolueettomuus voisi vaarantua. Mittatekniikan keskus tai muu soveltuva laitos arvioisi tarkastuslaitokseksi hakevan laitoksen pätevyyden ja muut edellytykset. Asetettaviin vaatimuksiin sekä tarkastuslaitosten oikeuksiin ja velvollisuuksiin on tarkoitus soveltaa Euroopan yhteisössä noudatettuja periaatteita. Hyväksyminen olisi voimassa määräjän esimerkiksi viisi vuotta, mikäli sen voimassaololle asetetut edellytykset täyttyvät.

7 §. *Viranomaisen rekisterit.* Turvatekniikan keskuksen ja muun viranomaisen tai laitoksen, joka antaa pätevystodistuksia, olisi pidettävä luetteloa antamistaan pätevystodistuksista, vastaanottamistaan ilmoi-

tuksista ja hyväksymistään tarkastuslaitoksista. Nämä luettelot voitaisiin julkaista ja pyydettyäessä niistä olisi annettava tietoja. Luettelon julkisuus on välttämätöntä, jotta asennus-, huolto- tai tarkastustöiden tilaaja voisi tarvittaessa tarkistaa suorittajan kelpoisuuden näihin tehtäviin. Luettelossa olisi vain toiminnanharjoittajan yksilöimiseen tarvittavat tiedot. Se ei sisältäisi salassa pidettäviä tietoja, henkilötunnuksia tai kotiosoitetietoja.

8 §. *Hälytys-, tietoliikenne- ja viestijärjestelmien yhteensopivuus.* Pykälän perusteella ministeriö voisi antaa määräyksiä pelastustoimen viestijärjestelmien ja -välineiden, tietoliikenneyhteyksien sekä niihin liittyvien järjestelmien toiminnallisesta yhteensopivuudesta. Pykälä koskisi pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa käytettäviä radiolaitteita ja -järjestelmiä, hälytyksensiirtomenetelmiä, tiedonsiirron salausjärjestelmiä sekä tietoliikenne-, valvonta- ja hälytysjärjestelmiä. Määräykset eivät koskisi sellaisia teknisiä määräyksiä, jotka Telehallintokeskus antaa telemarkkinain (396/1997) nojalla televerkoista, telepäätelaitteista ja muista telelaitteista tai radiolain (517/1988) nojalla radiolaitteiden rakenteesta ja käytöstä. Telehallintokeskus antaa määräykset esimerkiksi telelaitteiden televerkkoon liitettävyydestä, kun taas pelastustoimen määräykset koskisivat laitteiden valintaa siten, että ne sopivat pelastustoimen viestiverkossa käytettäväksi.

Yhteensopivuutta koskevat määräykset ovat tarpeellisia pelastusviranomaisten keskinäisen sekä pelastusviranomaisten ja muiden pelastustoimintaan tai väestönsuojeluun osallistuvien viranomaisten yhteistoiminnan mahdollistamiseksi. Määräykset koskisivat esimerkiksi kehitteillä olevaa viranomaisradioverkkoa, jonka käyttäjinä tulevat olemaan muun muassa pelastusviranomaiset, poliisi, rajaviranomaiset, tulli sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaiset. Toiminnallisella yhteensopivuudella tarkoitetaan esimerkiksi viranomaisradioverkon osalta, että palokuntien radiopuhelimien tulee toimia viranomaisradioverkossa. Tarkoituksena on, että kuntien pelastusviranomaiset liittyvät viranomaisradioverkkoon sitä mukaa, kun verkko saadaan rakennetuksi. Valtio vastaa verkon rakentamiskustannuksista ja kunnat omista laitehankinnoistaan. Kunnille myönnetään laitehankintoihin valtionosuutta siten kuin laissa kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista on säädetty (560/1975).

9 §. *Valvonta.* Ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaviranomaisia olisivat turvatekniikan keskus ja pelastustoimesta vastaava ministeriö. Tuotteiden määräystenmukaisuuden valvonta sisältää sekä ensivalvonnan että markkinavalvonnan. Käyttöä koskevien määräysten valvonta tapahtuisi pääasiassa palotarkastusten yhteydessä, ei kuitenkaan pelastusviranomaisten itsensä hankkimien ja käyttämien tuotteiden osalta. Edellä 3 §:ssä tarkoitettun arviointilaitoksen toimintaa ja 8 §:ssä tarkoitettujen laitteiden ja järjestelmien yhteensopivuutta valvoisi ministeriö. Tarkastuslaitosten, asennusliikkeiden ja käsisammutinliikkeiden toimintaa sekä annettujen määräysten noudattamista muissa kuin edellä mainituissa tapauksissa valvoisi turvatekniikan keskus.

Kunnan pelastusviranomaisella on mahdollisuus puuttua palotarkastuksessa havaitsemiinsa käytössä olevien tuotteiden puutteisiin, mutta annetut korjausmääräykset tai käyttökiellot rajoittuvat tarkastettavana olevaan kohteeseen. Sen olisi tehtävä havaitsemistaan määräysten vastaisista tuotteista tai laitteista ilmoitus valvontaviranomaiselle. Näin varmistettaisiin, että havaitut epäkohdat eivät jää ainoastaan paikallisten viranomaisten tietoon ja tuotteiden markkinointiin voitaisiin kohdistaa tarvittaessa pakkokeinoja, esimerkiksi myyntikielto.

Palotarkastuksessa olisi tarkasteltava 2 §:ssä luetelluista tuotteista erityisesti poistumistien opasteita, palonilmaisu- ja vastaavia laitteita, rakennuksiin ja tiloihin hankittuja ja asennettuja sammutus-, pelastus- ja torjuntakalustoa ja -laitteita sekä väestönsuojien varusteita ja laitteita.

10 §. *Kiellot ja pakkokeinot.* Pykälän 1 momentissa annettaisiin ministeriölle ja turvatekniikan keskukselle mahdollisuus puuttua tämän lain nojalla annettujen määräysten vastaisten tuotteiden markkinoilla oloon, silloin kun puutteita on havaittu esimerkiksi pistokoeluonteisten valvontatoimien yhteydessä. Viranomaisen ensisijaisena keinona olisi vaatia sellaisten muutosten tekemistä tuotteeseen, että tuotteesta tulee vaatimustenmukainen. Tuotteen myynti voitaisiin kieltää siksi kunnes tuote olisi jälleen vaatimustenmukainen. Tilapäinen myyntikielto voitaisiin asettaa myös silloin, kun valvontaviranomainen epäilee tuotteen vaatimustenmukaisuutta ja esimerkiksi teettää sen selvittämiseksi laboratoriotestejä. Pysyvä myyntikielto asetet-

taisiin, jos tuotteessa olevaa puutetta ei voida korjata tai valmistaja ei halua sitä korjata.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan säännös sisältää oikeuden vaatia tuotteen valmistaja tai maahantuoja julkisesti ilmoittamaan tuotteeseen liittyvästä vaarasta. Jos elinkeinonharjoittaja vastustaa ilmoittamista ja tiedottaminen on hoidettava nopeasti, voisi valvontaviranomainen elinkeinonharjoittajan kustannuksella itse ilmoittaa tuotteeseen liittyvästä vaarasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen toimenpiteistä, jos havaitaan, että tuotteen käyttö ei ole tämän lain nojalla annettujen määräysten mukaista. Tuotteen haltijalle on annettava korjauskehoitus puutteen korjaamiseksi määräajassa. Valvontaviranomainen voisi myös vaatia poistamaan laitteen käytöstä. Nämä valtuudet ovat kunnan pelastusviranomaisen käytettävissä palotarkastusten yhteydessä. Virheellisiä tuotteita ja laitteistoja voi tulla esille myös 5 §:ssä tarkoitettujen tarkastuslaitosten tekemien tarkastusten yhteydessä. Jos puutteet eivät tule korjatuksi tarkastuslaitoksen huomautuksesta, asia on siirrettävä valvontaviranomaisten hoidettavaksi.

Ministeriö valvoisi tuotemääräyksessä määritellyn valvontaviranomaisen avustuksella nimeämiensä arviointilaitosten toimintaa.

Turvatekniikan keskus valvoisi hyväksymiensä tarkastuslaitosten toimintaa ja tarvittaessa peruuttaisi hyväksymisen. Jos tarkastuslaitos, asennusliike tai käsisammutinliike toimisi säännösten ja määräysten vastaisesti tai ei täyttäisi sen toiminnalle asetettuja ehtoja, turvatekniikan keskus voisi kehottaa sitä korjaamaan puutteen määräajassa tai kieltää toiminnan. Toiminta on säännösten ja määräysten vastaista esimerkiksi silloin, kun asennustyö tai korjattu laite eivät ole tämän lain nojalla annettujen määräysten mukaisia tai työtä suorittava esittää harhaanjohtavia tai puutteellisia tietoja tarkastusten yhteydessä. Jos virheellinen toiminta johtuu vastuuhenkilön toiminnasta, tilanne voitaisiin korjata esimerkiksi nimeämällä uusi vastuuhenkilö. Kielto voisi seurata myös ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä. Toimintakielto voisi olla myös määräaikainen.

Antamiensa kieltojen tehostamiseksi valvontaviranomainen voisi tarvittaessa asettaa uhkasakon ehdotetun lain 15 §:n nojalla.

11 §. *Valvontaviranomaisen toimivaltuudet.* Voimassa olevissa palo- ja pelastustoi-

mesta annetussa laissa ja asetuksessa ja väestönsuojelulaissa ei ole erikseen säännöksiä, joissa määriteltäisiin tuotevalvonnan yhteydessä valvontaviranomaisella olevat toimivaltuudet tai käytettävissä olevat keinot. Valvonnan toimintaedellytykset olisi järjestettävä samaan tapaan kuin muussa tuotevalvontaa koskevassa lainsäädännössä.

Markkinavalvonnan toteuttamiseksi valvontaviranomaiselle olisi taattava pääsyoikeus valvonnan kannalta keskeisiin paikkoihin, joissa tuotteita on saatavilla tai käytössä. Näitä tiloja ovat tuotantolaitokset, varastot, tukku- ja vähittäismyymälät. Valvonnan ulottaminen käytössä oleviin tuotteisiin koskisi erityisesti tuotteita, jotka eivät ole saatavilla valmiina kauppoista vaan jotka asennetaan käyttökuntoiseksi asiakkaan tiloissa. Käytössä olevien tuotteiden valvontaa ei ulotettaisi kulutustavaroihin eikä pääsyä kotirauhan suojaamiin paikkoihin sallittaisi tämän lain nojalla. Tällaisia ovat rikoslain 24 luvun muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 239/1997 vp) 11 §:n mukaan asunnot, loma-asunnot ja muut asumiseen tarkoitetut tilat, kuten hotellihuoneet, teltat, asuntovaunut ja asuttavat alukset, sekä asuintalojen porraskäytävät ja asukkaiden yksityisaluetta olevat pihat niihin välittömästi liittyvine rakennuksineen. Kunnan pelastusviranomaisilla on velvollisuus tehdä palotarkastuksia ja niiden piiriin kuuluvat myös asunnot. Palotarkastusten yhteydessä laiteturvallisuus tulee riittävästi valvotuksi. Kunnan pelastusviranomaisella on oikeus tehdä palotarkastuksia myös tässä pykälässä mainittuihin paikkoihin, joten tässä laissa valtuudet olisi tarpeen säätää vain tuotevalvontaa suorittaville viranomaisille.

Tuotteiden ja laitteistoja koskevien töiden valvonta perustuu suurelta osalta valvottavien toimittamiin tietoihin ja ilmoituksiin sekä näiden oikeellisuuden tarkistamiseen pistokokein. Erityisesti markkinavalvonnan ja laitteistoja koskevien töiden valvonnan yhteydessä voi myös tulla esiin tarve saada valvontaa varten sellaisia tietoja, joiden toimittamiseen ei ole muuten velvollisuutta. Tietojen saannin varmistamiseksi valvontaviranomaiselle annettaisiin oikeus saada valvottavilta valvontaa varten tarpeellisia tietoja. Velvollisuus luovuttaa tietoja kohdistuisi tuotteen valmistajaan, maahantuojaan ja myyjään, tuotteen tai laitteiston haltijaan, 3 §:ssä tarkoitettuun arviointilaitokseen sekä 5 §:ssä tarkoitettuihin asennusliikkeisiin, kä-

sisämutinliikkeisiin ja tarkastuslaitoksiin. Velvollisuus antaa tuotetta, laitetta ja laitteistoa koskevia tietoja koskisi myös onnettomuuksien syiden selvitystä silloin, kun onnettomuuksiin liittyy valvonnan kohteena olevia tuotteita.

Tuotteiden markkinavalvonnan tehokkuuden varmistamiseksi on tarpeellista varmistaa valvontaviranomaisen mahdollisuudet saada laitteita koekappaleiksi silloin, kun se on laitteiden vaatimustenmukaisuuden toteuttamiseksi tarpeellista. Vastaava säännös on esimerkiksi tuoteturvallisuuslaissa. Koekappaleita otettaisiin aina ensisijaisesti tuotteiden valmistajilta, maahantuojilta ja tukkuportaalta ja vasta toissijaisesti vähittäismyymäjiltä. Jos tuote ei täyttäisi säännöksiä ja määräyksiä ja valvontaviranomainen joutuisi soveltamaan jotakin 10 §:ssä mainittua kieltoa tai vaatimusta, voitaisiin elinkeinonharjoittaja velvoittaa korvaamaan myös testauksesta ja tutkimuksesta aiheutuneet kustannukset. Tällä tavoin toiminnasta aiheutuvat kustannukset voitaisiin kohdistaa määräysten vastaiset tuotteet markkinoille saattaneeseen tahoon.

12 §. Vastavuoroinen tunnustaminen. Tuotteiden vaatimustenmukaisuuden osoittamiseen ja henkilöiden pätevyyden arviointiin liittyvät vastavuoroista tunnustamista koskevat säännökset tarvittaisiin erityisesti yhteisövelvoitteiden noudattamiseksi.

Muista Euroopan unionin jäsenvaltioista tai Euroopan talousalueeseen kuuluvista maista tuotuja tuotteita, jotka ovat sellaisten teknisten eritelmien, standardien tai muiden vastaavien mukaisia, joilla taataan käyttäjille sama suojatase tai täytetään muut yhteisön oikeuteen nojautuvat lailliset vaatimukset vastaavalla tavalla kuin 2 §:n nojalla annetuilla määräyksillä, pidetään tämän lain nojalla annettujen määräysten mukaisina.

Myös ulkomaisten vastaavien arviointilaitosten tekemät toimenpiteet voidaan hyväksyä tuotteiden vaatimustenmukaisuuden osoittamisessa kansainvälisten sopimusten tai ministeriön määräysten mukaisesti.

Henkilön kelpoisuus voitaisiin osoittaa myös ulkomaisella pätevyystodistuksella tai vastaavalla asiakirjalla, jos sen perustana olevat vaatimukset vastaavat Suomessa edellytettäviä vaatimuksia.

13 §. Muutoksenhaku. Valvontaviranomaisen hallintopäätöksiin haettaisiin muutosta hallintolainkäyttölain nojalla. Tämän lain nojalla annetut päätökset tehdään usein tur-

vallisuuden varmistamiseksi, mistä syystä niiden täytäntöönpano ei voisi odottaa lopullista ratkaisua valitusasiassa. Siksi esityksessä ehdotetaan, että päätöksiä olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

14 §. Salassapitovelvollisuus. Valvottavien oikeusturvan kannalta on tarpeen säätää yrityssalaisuuden salassapidosta ja kieltää näiden hyödyntäminen. Säännös koskisi myös valvontaviranomaisen toimeksiannosta valvontaan liittyviä tutkimuksia, testauksia tai muita tehtäviä suorittavia. Säännös ei estäisi luovuttamasta tietoja viranomaisille, joilla lain perusteella on oikeus saada tietoja tehtäviensä suorittamista varten. Salassa pidettävien tietojen antamisesta toiselle viranomaiselle säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (/) 29 §:ssä.

Kansainvälinen yhteistyö edellyttää, että valvontaviranomainen voi myös luovuttaa tietoja ulkomaisille tuotteiden turvallisuutta valvoville viranomaisille ja niitä vastaaville muille elimille.

15 §. Uhkasakko. Valtion valvontaviranomaiset voisivat säännöksen perusteella asettaa uhkasakon, jos pelkkä kieltä tai muu 10 §:ssä tarkoitettu pakkokeino ei saisi aikaan vaadittuja korjauksia.

16 §. Tarkemmat säännökset, määräykset ja ohjeet. Asetuksella voitaisiin säätää muun muassa valvontaviranomaisten tehtävistä. Turvatekniikan keskus voisi antaa yhtenäistäviä teknisiä ja hallinnollisia ohjeita tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten soveltamisesta. Turvatekniikan keskus voisi antaa tarkempia ohjeita muun muassa 5 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ilmoituksista ja 5 §:n 3 momentin pätevyystodistuksista.

17 §. Voimaantulo. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti pelastustoimilain kanssa.

18 §. Siirtymäsäännökset. Tuotemääräyksille ei tarvittaisi siirtymäsäännöksiä, koska määräykset ja valvontajärjestelmät tulevat voimaan asianomaisessa määräyksessä ilmoitettuna ajankohtana. Keskeisimmät voimassa olevat määräykset on ehdotettu pelastustoimilakiehdotuksen voimaantulosäännöksessä pidettäväksi voimassa määräjän pelastustoimilain voimaantulosta. Ehdotetun lain tai pelastustoimilakiehdotuksen kanssa ristiriidassa olevat määräykset on kuitenkin korjattava.

Siirtymäsäännöksiä tarvittaisiin asennus-

liikkeiden ja käsisammutinliikkeiden sekä tarkastuslaitosten toimintaedellytyksiin vaikuttavista asioista. Laissa säädettäisiin määräaika, mihin mennessä tarkastuslaitokseksi hyväksyminen on haettava, mihin mennessä asennusliikkeenä tai käsisammutinliikkeenä toimivien on tehtävä ilmoitus turvatekniikan keskukselle ja mihin mennessä vaaditaan pätevyystodistuksia.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lain täytäntöönpanosta ja viranomaisten tehtävistä voitaisiin tarvittaessa säätää asetuksella. Lain voimaantullessa ei ole tarkoitus vielä antaa asetusta, vaan tarkempien säännösten tarve on nähtävissä vasta sitten, kun lain tarkoittamat määräykset annetaan ja uudet järjestelmät otetaan käyttöön.

3. Voimaantulo

Lain voimaantulo sidottaisiin pelastustoimilain voimaantuloon, joka lain säätämisyjärjestyksestä riippuen on joko vuoden 1999 alku tai 2000.

4. Säättämisyjärjestys

Ehdotetussa laissa ehdotetaan säännöksiä, jotka kohdistuvat eräiden perusoikeuksien soveltamisalaan. Ehdotuksen 5 §:ssä määritellyt asennusliikkeet ja käsisammutinliikkeet velvoitetaan tekemään ilmoitus toiminnan aloittamisesta viranomaiselle ja samassa pykälässä määritellyt tarkastuslaitokset tarvitsisivat viranomaisen hyväksymisen voidakseen harjoittaa tarkastustoimintaa. Hallitusmuodon 15 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Ehdotetussa laissa asetettaisiin turvallisuuden varmistamiseksi eräitä ehtoja, joilla työsuoritusten tekijöiden ammattitaito ja työn laatu laatu sitä kautta tulevat tarkistetuksi. Elinkeinoharjoittajien määrää ei rajoitettaisi vaan kaikki vaatimukset täyttävät olisi hyväksyttävä tai otettava ilmoituksen tehneiden liikkeiden luetteloon. Tarkastuslaitosten osalta on lisäksi huomattava, että tarkastustoiminnan tulee olla luotettavaa ja puolueetonta. Hyväksymismenettelyllä varmistetaan seikat, joilla nämä vaatimukset täyttyvät. Epäkohtien ilmetessä hyväksynnän antaneella viranomaisella on käytettävissään sanktioita, jos toi-

minnassa ilmenee rikkeitä. Hallitusmuodon 15 §:n ilmaisun "lain mukaan" voitaneen katsoa oikeuttavan säätämään ehdotetut turvallisuuden kannalta tarpeelliset elinkeinonharjoittamista koskevat ehdot tavallisella lailla.

Lakiehdotuksen 11 §:n perusteella valvontaviranomaisilla olisi toimivaltuuksia. Säännös oikeuttaisi viranomaisen pääsemään tuotteen tai laitteen valmistus-, varastointi-, myynti- tai käyttöpaikkaan, ei kuitenkaan kenenkään asuntoon tai puolustusvoimien

salassa pidettäviin kohteisiin. Säännös ei rajoittaisi hallitusmuodon 8 §:n kotirauhan suojaa, koska liikehuoneistot eivät kuulune kotirauhan piiriin.

Hallitus katsoo, että lakiehdotus ei muutenkaan sisällä säännöksiä, joiden perusteella sitä ei voitaisi säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että:

1) laissa tarkoitetuista tuotteista ei aiheudu palonvaaraa;

2) palo- tai henkilöturvallisuuden varmistamiseksi tai pelastustoimessa käytettäväksi tarkoitettujen kalusto, laitteet ja suojavarusteet ovat tarkoitukseensa sopivia ja toimintakunnossa; ja

3) pelastustoimessa käytettävät keskeiset tekniset järjestelmät ja laitteistot ovat yhteensopivia.

2 §

Tuotteita koskevat tekniset säännökset

Pelastustoimesta vastaava ministeriö voi tarvittaessa antaa säännöksiä, jotka koskevat

1) poistumisteiden opasteiden ja merkintöjen sekä turva- ja merkivalaistuksen,

2) palonilmaisulaitteiden ja muun onnettomuuden vaaran ilmaisulaitteiden sekä hälytyslaitteiden,

3) sammutus-, pelastus- ja torjuntakaluston ja -laitteiden,

4) pelastushenkilöstön ja pelastettavien suojausvarusteiden ja -välineistön,

5) väestönsuojien varusteiden ja laitteiden,

6) muiden 1—5 kohdassa tarkoitettuihin tuotteisiin rinnastettavien tuotteiden sekä

7) palonvaaraa aiheuttavien tai paloturvallisuuteen vaikuttavien tuotteiden

ominaisuuksia, toimintaa, käyttö- ja huoltoohjeita, sekä niihin tehtäviä merkintöjä tai niistä annettavia tietoja.

Pelastustoimesta vastaava ministeriö voi tarvittaessa antaa myös säännöksiä, jotka koskevat 1 momentissa tarkoitettujen tuotteiden käyttöä tai käyttötapaa.

3 §

Tuotteen vaatimustenmukaisuuden osoittaminen

Tuotteen valmistajan tai maahantuojan on voitava osoittaa, että tuote täyttää 2 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa säännöksissä annetut vaatimukset. Vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi annettavista tiedoista säädetään tarkemmin asianomaisessa säännöksessä.

Tuotteen vaatimustenmukaisuuden osoittamisessa voidaan käyttää arviointilaitosten suorittamia testejä, tarkastuksia ja muita vaatimustenmukaisuuden varmentamisen menetelmiä siten kuin asianomaisessa säännöksessä tarkemmin säädetään.

Pelastustoimesta vastaava ministeriö nimeää arviointilaitoksen määrääjäksi.

4 §

Tuotemerkinnät

Vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi on tuote merkittävä, jos niin säädetään tai määrätään.

5 §

Laitteistojen suunnittelu, asennus, huolto ja tarkastus

Pelastustoimesta vastaava ministeriö voi antaa säännöksiä tai ohjeita, jotka koskevat yleiseen hätäkeskukseen tiedonsiirtoyhteydellä liitettävien palonilmaisulaitteistojen, hälytyslaitteistojen ja sammutuslaitteistojen suunnittelu-, asennus-, huolto- ja tarkastustöitä. Ministeriö voi myös antaa käsisammuttimien huolto- ja tarkastustöitä koskevia säännöksiä.

Säännöksessä voidaan vaatia, että laitteistojen asennus- ja huoltotöitä tekevät (*asennusliikkeet*) ja käsisammuttimien huolto- ja tarkastustöitä tekevät (*käsisammutinliikkeet*) tekevät valvontaa varten ennen toiminnan aloittamista ilmoituksen turvatekniikan keskukselle ja että ne nimeävät *vastuuhenkilön*, joka vastaa töiden säännöstenmukaisuudesta. Vastuuhenkilön tulee olla asianomaisen toiminnan harjoittaja tai liikkeen päätoimisessa palveluksessa oleva henkilö. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot toiminnan harjoittajasta, vastuuhenkilöstä, toiminnasta ja työvälineistä.

Vastuuhenkilölle voidaan säännöksessä asettaa pätevyysvaatimuksia. Pätevyysvaatimukset täyttävälle henkilölle turvatekniikan keskus tai muu ministeriön määräämä antaa pätevyystodistuksen, joka on uusittava määräjain.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen palonilmais- ja sammutuslaitteistojen tarkastuksia suorittavalta *tarkastuslaitokselta* voidaan vaatia, että se on turvatekniikan keskuksen tähän tehtävään hyväksymä.

6 §

Tarkastuslaitoksen hyväksyminen

Tarkastuslaitoksen tulee olla toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumaton ja sillä tulee olla käytössään riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä sekä toiminnan edellyttämät järjestelmät, laitteet ja välineet siten kuin niistä tarkemmin säädetään.

Ministeriö voi määrätä myös tarkastuslaitoksen vastuuvakuutuksesta ja henkilöstön salassapitovelvollisuudesta sekä tarkastuslaitoksen muista toimintaedellytyksistä, oikeuksista ja velvollisuuksista.

Hakemukseen tulee liittää 1 ja 2 momentissa säädettyjen vaatimusten täyttymistä osoittavat asiakirjat, joihin sisältyy mittatekniikan keskuksen tai sitä vastaavan organisaation antama todistus tai lausunto taikka muu turvatekniikan keskuksen riittäväksi katsoma todistus tai lausunto edellä mainittujen vaatimusten täyttymisestä.

Hyväksyminen voidaan antaa määrääjäksi. Turvatekniikan keskus voi asettaa hyväksymiselle tarkastuslaitoksen toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja.

7 §

Viranomaisen rekisterit

Turvatekniikan keskuksen tulee pitää luetteloa tämän lain nojalla ilmoituksen tehneistä asennusliikkeistä ja käsisammutinliikkeistä sekä hyväksytyistä tarkastuslaitoksista. Pätevyystodistusten antajan tulee pitää luetteloa tämän lain nojalla annetuista pätevyystodistuksista. Luettelot voidaan julkaista ja niistä tulee antaa tietoja noudattaen, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään.

Tämän pykälän nojalla pidettävään luetteloon sovelletaan, mitä henkilötietolaissa (/) säädetään, ja siihen tulee merkitä rekisteröitävän henkilön, liikkeen tai laitoksen nimi sekä tarpeelliset yhteystiedot. Liikkeen ja laitoksen osalta merkitään vastaavat tiedot myös omistajasta tai haltijasta sekä edellä 5 §:ssä tarkoitettua vastuuhenkilöstä. Lisäksi luetteloon merkitään tässä laissa tarkoitettu pätevyystodistus tai hyväksyntä sekä sen peruste ja voimassaoloaika.

Toiminnan päättymisestä tulee luetteloon tehdä merkintä. Päättynyttä toimintaa koskevat tiedot arkistoidaan turvatekniikan keskuksen määräämällä tavalla siten, että oikeu-

dellista vastuuta koskevien kysymysten selvittely ei vaikeudu.

8 §

Hälytys-, tietoliikenne- ja viestijärjestelmien yhteensopivuus

Pelastustoimesta vastaava ministeriö voi tarvittaessa antaa säännöksiä, jotka ovat tarpeellisia pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa hälytys- ja viestijärjestelmien ja välineiden, tietoliikenneyhteyksien sekä niihin liittyvien järjestelmien ja laitteiden toiminnallisen yhteensopivuuden varmistamiseksi.

9 §

Valvonta

Tämän lain 3 §:n 3 momentissa tarkoitetun arviointilaitoksen valvonnasta ja 8 §:n nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta huolehtii pelastustoimesta vastaava ministeriö ja muusta valvonnasta turvatekniikan keskus (*valvontaviranomaiset*).

Ministeriö voi yksittäistapauksessa pidättää ratkaistavakseen asian, joka 1 momentin mukaan kuuluu turvatekniikan keskukselle.

Kunnan pelastusviranomaisen tulee ilmoittaa palotarkastuksessa tai muun toimintansa yhteydessä havaitsemistaan säännösten vastaisista tuotteista tai laitteistoista valvontaviranomaiselle.

10 §

Kiellot ja pakkokeinot

Jos 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu tuote ei täytä sille tämän lain nojalla annetussa säännöksessä asetettuja vaatimuksia, valvontaviranomaisella on oikeus:

- 1) kieltää tilapäisesti tai pysyvästi tuotteen myynti ja muu luovuttaminen;
- 2) vaatia muutosten tekemistä tuotteeseen, niin että tuote täyttää vaatimukset; ja
- 3) velvoittaa tuotteen valmistajan tai maahantuojan julkisesti ilmoittamaan tuotteeseen liittyvästä vaarasta tai se voi itse antaa tällaisen ilmoituksen valmistajan tai maahantuojan kustannuksella.

Jos 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua tuotteen käyttö ei ole 2 §:n 2 momentin nojalla annettujen säännösten mukainen, valvontavi-

ranomaisen on kehotettava tuotteen haltijaa korjaamaan puutteellisuudet ja laiminlyönnit määräajassa taikka kiellettävä tuotteen käyttö.

Jos 3 §:ssä tarkoitettu arviointilaitos toimii virheellisesti taikka ei täytä asetettuja ehtoja, ministeriön on kehotettava sitä korjaamaan puute määräajassa. Jos puutetta ei korjata määräajassa, ministeriö peruuttaa arviointilaitoksen nimeämisen.

Jos 5 §:ssä tarkoitettu tarkastuslaitos, asennusliike tai käsisammutinliike toimii säännösten vastaisesti taikka ei täytä asetettuja ehtoja, turvatekniikan keskuksen on kehotettava sitä korjaamaan puute määräajassa. Jos puutetta ei korjata määräajassa, turvatekniikan keskuksen on peruutettava tarkastuslaitoksen hyväksyminen tai kiellettävä asennusliikettä tai käsisammutinliikettä jatkamasta 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa.

11 §

Valvontaviranomaisen toimivaltuudet

Valvontaviranomaisella on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten valvontaa varten päästä tuotteiden valmistus-, varastointi- ja myyntipaikkaan, tuotteen käyttöpaikkaan sekä paikkaan, johon 5 §:n 1 momentissa tarkoitettut laitteistot on asennettu, ei kuitenkaan kotirauhan suojaamaan paikkaan eikä puolustusvoimien hallinnassa olevaan kohteeseen, joka valtakunnan turvallisuuden vuoksi on pidettävä salassa.

Valvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä 2 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden valmistajalta, maahantuojalta, myyjältä, haltijalta ja 3 §:ssä tarkoitettua arviointilaitokselta, 5 §:ssä tarkoitettua tarkastuslaitokselta, asennusliikkeeltä ja käsisammutinliikkeeltä, 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen laitteistojen haltijoilta sekä 8 §:ssä tarkoitettujen laitteiden ja järjestelmien haltijoilta tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten tarvittavat tiedot. Tiedonsaantioikeus ei kuitenkaan koske puolustusvoimien valtakunnan turvallisuuden vuoksi salassapidettäviä tietoja.

Valvontaviranomaisella on oikeus käypää hintaa vastaan saada tarpeellinen määrä kaupan pidettäviä tuotteita koekappaleiksi, jos se on valvonnan kannalta tarpeellista. Jos tuote ei täytä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten mukaisia vaatimuksia,

valvontaviranomaisella on oikeus periä tuotteen hankintahinta sekä tuotteen testauksesta ja tutkimuksesta aiheutuneet kulut tuotteen suomalaiselta valmistajalta tai maahantuojalta, joka saattaa laitteen tai tuotteen Suomen markkinoille, tai jos sitä ei löydy, siltä elinkeinonharjoittajalta, jolta valvontaviranomainen on tuotteen hankkinut.

12 §

Vastavuoroinen tunnustaminen

Muista Euroopan unionin jäsenvaltioista tai Euroopan talousalueeseen kuuluvista maista tuodut tuotteet katsotaan tässä laissa tarkoitettujen säännösten mukaisiksi, jos ne ovat kyseisessä maassa voimassa olevien sellaisten säännösten mukaisia, joilla taataan vastaava turvallisuustaso kuin 2 §:ssä tarkoitetuilla säännöksillä.

Ulkomaisten arviointilaitosten vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi tekemät 3 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet hyväksytään, jos Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa niin edellytetään tai ministeriö niin määrää.

Edellä 5 §:ssä tarkoitettu henkilön pätevyys voidaan osoittaa myös ulkomaisella pätevyystodistuksella tai vastaavalla asiakirjalla, jos sen perustana olevat vaatimukset vastaavat 5 §:n 3 momentin nojalla säädettyjä vaatimuksia.

13 §

Muutoksenhaku

Valvontaviranomaisen tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten perusteella tekemään hallintopäätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

14 §

Salassapitovelvollisuus

Joka tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan on saanut tietoja, jotka ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (/) mukaan salassapidettäviä, ei saa ilmaista sivulliselle eikä käyttää hyödykseen niin saamiaan tietoja ilman asianomaisen

suostumusta. Salassa pidettävän tiedon ilmaisemisesta viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle toimielimelle säädetään lailla.

Salassapitovelvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon rikkomisesta säädetään rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 ja 2 §:ssä, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan.

Valvontaviranomaisella on oikeus 1 momentin estämättä antaa ulkomaisille tuotteiden turvallisuutta valvoville virallisille toimielimille tietoja, jotka ovat tarpeen tuotteista aiheutuvan vaaran välttämiseksi.

15 §

Ulkasakko

Valvontaviranomainen voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa asettamalla uhkasakon. Uhkasakosta on voimassa, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

16 §

Tarkemmat säännökset, määräykset ja ohjeet

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta ja viranomaisten tehtävistä annetaan tarvittaessa asetuksella.

Pelastustoimesta vastaava ministeriö ja turvatekniikan keskus antavat tarvittaessa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten soveltamista yhtenäistäviä teknisiä ja hallinnollisia ohjeita.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

18 §

Siirtymäsäännökset

Tarkastuslaitos, joka ennen tämän lain voimaantuloa on toiminut palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/1975) 23 §:ssä tarkoitettuna tarkastuslaitoksena, voi ilman eril-

listä hyväksymistä toimia tällaisena tarkastuslaitoksena yhden vuoden tämän lain voimaantulosta.

Palo- ja pelastustoimesta annetun lain nojalla annettujen määräysten mukaan hyväksytyt asennusliikkeet ja käsisammutinliikkeet voivat jatkaa toimintaansa tekemättä

5 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta yhden vuoden tämän lain voimaantulosta, jollei asianomaisessa säännöksessä säädetä myöhempää ajankohtaa. Pätevyystodistukset vaaditaan samoin yhden vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta, jollei asianomaisessa säännöksessä säädetä myöhempää ajankohtaa.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sisäasiainministeri *Jan-Erik Enestam*